ZENDEGI-SALAM
ضمیمه روزنامه خراسان
پنج شنبه • ۳۰ خرداد ۱۳۹۸
۱۶ شوال ۱۴۴۰ • ۲۰ ژوئن ۲۰۱۹
شماره ۲۰۱۲۶
۱۳۴۹

فوت و فن کلکسیونر شدن

مجموعه‌داری تفریح جالبی است که می‌تواند فواید مثبتی برای جنبه‌های فردی و اجتماعی شخصیت شما داشته باشد

فاطمه قاسمی | روزنامه‌نگار

برای بچه‌های قدیم، مثلا دهه پنجاه و شصتی‌ها، زمانی جمع‌آوری عکس بازیگران یا بریدن پوستر فوتبالیست‌ها از نشریه‌های ورزشی و فیلم و چسباندن آن‌ها در یک دفتر، جعبه‌ای پر از انواع پاک‌کن، ماشین اسباب‌بازی، عروسک‌های تخم‌مرغ شانسی و... از پرطرفدارترین سرگرمی‌های دوره نوجوانی‌شان بود. با وارد شدن به دنیای جوانی روند مجموعه‌داری به جمع‌آوری سنگ‌ها و صدف دریایی، تمبرها، سکه‌ها، اسکناس و غیره تغییر می‌کند. به اشیایی مشابه که در کنار هم قرار گیرند مجموعه یا کلکسیون و به فردی که این مجموعه را گردآوری می‌کند مجموعه‌دار و کلکسیونر گفته می‌شود. وجه تمایز این اشیا، رنگ، اندازه، شکل و تفاوت‌های جزئی و کلی در ظاهر است. در بسیاری از کشورها مجموعه‌داری یک نوع حرفه و سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود و دیدگاه مجموعه‌دار دیدگاهی اقتصادی است. جمع‌آوری جواهرات گرانبها مانند کلکسیون جواهرات الیزابت تیلور یا خودروهای لوکس مثل مجموعه ماشین‌های لوکس دیوید بکام و تابلوهای نقاشان بزرگ جهان مثل تابلوهای نقاشی استیون اسپیلبرگ، مثال‌هایی است که می‌توان به آن‌ها اشاره کرد. در این پرونده به دلایل جذابیت مجموعه‌داری، تاثیراتش و خرده‌کاری‌هایش می‌پردازیم.

عکسی از مجموعه ماشین‌های اسباب‌بازی فرهاد هواخواه

تاثیرات مثبت مجموعه‌داری چیست؟

بنا به گفته روان‌شناسان، اهداف افراد برای جمع‌آوری مجموعه‌ای از اشیا متفاوت است. معمولا یکی از اهداف مجموعه‌داران، نمایش کلکسیون خود و دریافت تحسین و تمجید از بازدیدکنندگان است. به این ترتیب بخشی از خصوصیت خودبزرگ‌بینی و نمایشگری فرد ارضا و باعث افزایش اعتمادبه‌نفس در او می‌شود که این موضوع نکته منفی به‌حساب نمی‌آید و نشانه اختلال شخصیتی نیست بلکه نشانه نیاز درونی همه افراد به نمایشگری و دریافت بازخورد مثبت و تحسین است. برخی دیگر از تاثیرات مثبت مجموعه‌داری عبارتند از:

- مهارت‌های دیدن و دقت به جزئیات را تقویت و ما را به جست‌وجوگران حرفه‌ای تبدیل می‌کند.
- تفکرات ما را سازمان‌دهی می‌کند. از آن‌جا که طبقه‌بندی و ایجاد نظم بخش جدایی‌ناپذیر مجموعه‌داری است، این کار به تفکر و تصمیم سازنده‌تر حتی در دیگر وظایف زندگی منجر خواهد شد.
- توانایی تشخیص الگوها را در ما افزایش می‌دهد. دسته‌بندی اشیا باعث افزایش توانایی ما در شناخت ویژگی‌های مشترک و شناسایی تفاوت‌ها در یک الگو می‌شود.
- میل به دانش بیشتر را در ما بیدار می‌کند. اشتیاق‌مان برای دریافت اطلاعات بیشتر درباره مجموعه‌ها، ما را به سمت یادگیری بیشتر سوق می‌دهد.
- باعث رشد خلاقیت می‌شود. مجموعه‌داران به جمع‌آوری اشیایی سوق پیدا می‌کنند که با روحیات، استعدادها، علایق و فضایی که در آن زندگی می‌کنند مرتبط است و با به کارگیری دانش‌شان برای ترکیب آن‌ها در راه‌های جدید و ارائه یک ایده نو، دست به کار می‌شوند.
- احساس مسئولیت برای کسب نتیجه خوب در ما بالا می‌رود. تلاش مجموعه‌دار برای حفظ و مراقبت از موضوع جمع‌آوری شده، نشانه یک شخصیت کوشا برای رسیدن به هدف است.
- به روابط اجتماعی استحکام می‌بخشد. پیدا کردن افراد دیگر با علایق مشترک می‌تواند فرصتی باشد برای دوستی‌های بزرگ.
- راهی برای وارد شدن به یک حرفه و شغل است. کودکی که سنگ جمع‌آوری می‌کند ممکن است در بزرگ‌سالی زمینه علاقه او به زمین‌شناسی تشدید شود.
- استرس و اضطراب را در ما کاهش می‌دهد. روان‌کاوان بر این باورند که برخی افراد اضطراب تنهایی خود را با جمع‌آوری اشیا رفع می‌کنند.
- احساس خوب سرمایه‌گذاری و امید به آینده را تقویت و خیال مجموعه‌دار را از تامین مالی آینده‌اش راحت می‌کند.
- باعث ترویج و تعالی فرهنگ، هنر و علم هر کشور می‌شود. چه بسا که مجموعه‌های تاریخی، فرهنگی و علمی در سال‌های بعد به مراکز علمی و تحقیقاتی اهدا شود و فایده عمومی‌تری پیدا کند.

مجموعه‌های ساده برای جمع‌آوری کدام‌اند؟

برای انتخاب یک نوع مجموعه عواملی چون علاقه، توان مالی، ارزش افزوده و بازگشت سرمایه حائز اهمیت است. توان مالی فرد علاقه‌مند باید با قیمت اشیایی که در مجموعه خود جمع‌آوری می‌کند، مطابقت داشته باشد. تمبر، سکه، اسکناس، کبریت، عکس، لیوان، تسبیح، فندک و... از رایج‌ترین سرگرمی‌های مردم در سراسر دنیاست. هر موضوع نایاب که گردآوری آن مشکل‌تر یا گران‌تر باشد، طبعا کمتر می‌تواند کلکسیون شود. برای نمونه، مجموعه اتومبیل‌های کلاسیک، سنگ‌های قیمتی، فرش‌های نفیس، کتاب‌های خطی، تابلوهای نقاشی و... نیاز به میزانی از توانایی مالی دارد که تنها از عهده ثروتمندان برمی‌آید و افراد با درآمد کمتر می‌توانند یکی از مجموعه‌های ارزان‌تر مانند تمبر، اسکناس و سکه‌های رایج را انتخاب کنند.

قلم‌ها و پاک‌کن‌ها، لیوان، بطری، قفل و کلید، سنگ، صدف، سوغاتی‌ها و یادگاری‌های کوچک از همه مکان‌های دنیا و... مجموعه‌ای از کلکسیون‌هایی هستند که برای جوانان جالب توجه هستند. کلکسیون سنگ‌های رنگی، بسیار جذاب است. سنگ‌ها علاوه بر زیبایی و ارزش مالی، خواص درمانی هم دارند که می‌توان از آن‌ها استفاده کرد.

پرداختن به تمبر و جمع‌آوری تصاویر مختلف، علاوه بر این که می‌تواند اوقات خوشی را برای ما در پی داشته باشد، دانسته‌های زیادی را نیز به معلومات ما اضافه می‌کند. مجموعه تمبرهای ما به مرور که گسترش پیدا می‌کند همچون حساب پس‌انداز می‌شود.

خطرات و مشکلات مجموعه‌داری چیست؟

همیشه افراد متقلب و سودجو در کمین هستند تا به هر شکلی از علاقه شما سوءاستفاده کنند. این افراد با آگاهی از این که چه اجناسی کمیاب و مورد توجه مجموعه‌داران است، به تولید و فروش نمونه تقلبی آن اجناس اقدام می‌کنند. متاسفانه زیاد دیده شده که مجموعه‌داران دچار زیان‌های فراوانی از این طریق شده‌اند. نکته دیگر این که چه کالایی ارزش خرید و نگهداری دارد. در بیشتر دسته‌های کلکسیونی مانند سکه، اسکناس، تمبر و... کتاب‌هایی هستند که به‌شکل تخصصی اقدام به راهنمایی و ارزش‌گذاری اجناس کلکسیونی کرده‌اند و به آسانی در دسترس هستند. بهتر است علاقه‌مندان تازه‌کار، با مراجعه به این کتاب‌ها و با استفاده از تجربیات متخصصان و مراجعه به فروشندگان معتبر و سرشناس، مجموعه خود را با اطمینان تهیه کنند.

یکی از مشکلات مجموعه‌داری در ایران، محل نگهداری مجموعه‌هاست. متاسفانه تقریبا تمامی مجموعه‌داران، این آثار فرهنگی و هنری را در خانه‌های خود نگهداری می‌کنند که کار بسیار اشتباهی است. هم فضای خانه را اشغال می‌کند و هم مجموعه‌ها بیشتر در معرض خطر از جمله سرقت، آتش‌سوزی یا رطوبت قرار می‌گیرند و از نظر بهداشتی هم می‌تواند برای سلامتی اعضای خانواده مضر باشد. مثلا اسناد تاریخی، کاغذها و کتاب‌های تاریخی ممکن است باعث بروز حساسیت شوند. وجود کبریت می‌تواند باعث خطر شود و محیط سمی ایجاد کند و از طرفی خود این آثار در معرض خطر، رطوبت، نور و گرمای زیاد یا آسیب‌های دیگر در خانه قرار می‌گیرند.

کلکسیونرهای ایرانی چه کسانی هستند؟

بنا به دلایلی از جمله سرقت، مطرح شدن در اخبار، تصرف به‌زور، مالیات و... برخی از مجموعه‌دارها به نمایش مجموعه‌های‌شان تمایلی ندارند. با وجود این برخی از مجموعه‌داران مطرح ایرانی را که کلکسیون‌های خود را رسانه‌ای کرده‌اند، معرفی می‌کنیم.

- فرهاد هواخواه متولد سال ۱۳۴۲ و ساکن شهر بجنورد، کلکسیونی از ماشین‌های اسباب‌بازی دارد. وی که تعمیرکار خودروهای سنگین است، از ۴۰ سال پیش مبادرت به جمع‌آوری این مجموعه ۱۵۰۰ عددی کرده است.

- محمدصالح عبدالصمدی در طول حدود ۷۰ سال و اولین بار از سال ۱۳۲۷ مجموعه‌ای از هشت هزار مداد رنگی را از ۴۹ کشور جهان گردآوری کرده است. او امیدوار است که بتواند همچنان این مجموعه را بزرگ‌تر کند و به رکورد جهانی که حدود ۱۲ هزار مداد است، برسد. هم اکنون از نظر تعداد مداد جمع‌آوری شده رتبه اول کشور و از نظر قدمت مدادها در جهان رتبه اول را دارد.
- حافظ نظری بیش از ۸۵۰ دوربین عکاسی دارد. دوربین‌ها حتی بروشور و اتیکت قیمت هم دارند. این دوربین‌ها قدمتی بسیار دارند، مثل دوربین فیلم‌برداری صامت ساخت کشور آلمان با قدمتی ۸۰ ساله یا دوربین کوچک جاسوسی ساخت آلمان غربی و چندین دوربین شکاری.

- سید احمد عطایی به گواه سازمان میراث فرهنگی، بزرگ‌ترین مجموعه‌دار ایرانی با بیش از ۶۶ مجموعه اشیا در طول ۳۵ سال است. از جمله صاحب بزرگ‌ترین مجموعه موتورسیکلت ایران که ۲۷۳ موتورسیکلت از دوره جنگ جهانی دوم تا ۳۵ سال پیش، سه فروند هواپیمای گلایدینگ و ۲۵ دستگاه اتومبیل از سال ۱۹۲۸ است.
- حسین روان‌پور متولد ۱۳۲۵ با گردآوری بیش از ۲۵ هزار کبریت در حدود ۵۰ سال یک مجموعه نفیس دارد. در کلکسیون وی اولین تبلیغ بانک ملی، طولانی‌ترین و کوچک‌ترین کبریت جهان، اولین کبریت ایران و کبریت‌های مناسبتی به چشم می‌خورد.

- شعله جلیلی متولد ۱۳۳۳ در تبریز مجموعه‌دار کفش‌های تاریخی و سنتی ایران است. او عضو انجمن گردشگری ایران و پژوهشگر پاپوش‌های سنتی ایرانی است و بیش از ۲۰۰ جفت از این کفش‌ها را با سختی فراوان شناسایی کرده است.

چرا مجموعه‌داری جذاب است؟

مجموعه‌داری به گروه یا سن خاصی تعلق ندارد. بیشتر این افراد در همان کودکی اقدام به جمع‌آوری اشیای ساده و کوچک می‌کنند و با دیگر دوستان خود در تعداد و تنوع آن‌ها به رقابت می‌پردازند. این مجموعه‌داران نوپا با گذر زمان و با افزایش گرفتاری‌های روزمره، کلکسیون خود را فراموش می‌کنند و اشیایی را که با صرف وقت فراوان جمع کرده‌اند به دور می‌اندازند یا گوشه‌ای رها می‌کنند تا نابود شود. اما چرا؟ زمانی یک مجموعه برای صاحبش باارزش و نفیس است که علاوه بر ارزش معنوی، ارزش مادی نیز داشته باشد. سرد شدن مجموعه‌داران کودک از ادامه فعالیت خود در بزرگ‌سالی به این علت است که به این نتیجه می‌رسند مجموعه‌ای که سال‌ها وقت صرف جمع‌آوری آن کرده‌اند ارزش مادی ندارد و این موضوع باعث از بین رفتن انگیزه آن‌ها از ادامه فعالیت مجموعه‌داری خواهد شد.

برای مثال، مجموعه سکه از تنوع قیمتی زیادی برخوردار است. یعنی نوجوانان با صرف هزینه بسیار اندک می‌توانند سکه‌های رایج را که در بین مردم در گردش است جمع‌آوری کنند. در ادامه این مجموعه‌داران به فکر گسترش کلکسیون خود می‌افتند و سکه‌های قدیمی‌تر را که از چرخه پولی خارج شده‌اند خریداری و جمع می‌کنند. با گذر زمان، سکه‌های جمع‌آوری شده با ارزش‌تر می‌شود و با افزایش توان مالی و انگیزه این افراد در بزرگ‌سالی برای داشتن سکه‌های کمیاب‌تر و باارزش‌تر، به این نتیجه می‌رسند که باید سکه‌های کسری مجموعه خود را تهیه کنند. بدین ترتیب یک کلکسیونر نوجوان تبدیل به یک مجموعه‌دار حرفه‌ای با گنجینه‌ای گران‌بها می‌شود.

منابع: aftabir، rewireme، ایسنا، خبرنگاران، باشگاه سکه‌ها، irancollectors